

Waarnemingen van Visarenden *Pandion haliaetus* op de Ventjagersplaat tijdens de najaarstrek

Gerard L. Ouweneel

Als gevolg van de Haringvlietsluiting in 1970 nam het tijverschil in de Biesbosch en het Hollandsch Diep-Haringvliet af tot 40 cm en verzoette het milieu. Sindsdien steeg het aantal waarnemingen van Visarenden *Pandion haliaetus*. Deze ontwikkeling liep parallel met een populatiegroei in Europa (Tucker & Heath 1994, Saurola & Sablevicius 1997). Veel waarnemingen hebben plaats op of bij de in het Haringvliet gelegen Ventjagersplaat. Tussen 1971 en 1998 nam ik daar in slechts vier nazomers, voor het laatst in 1983, geen Visarenden waar. Tijdens de voorjaarstrek doen Visarenden incidenteel, en dan voor korte tijd, de locatie aan. Al eerder werd aandacht besteed aan het verblijf van Visarenden op de Ventjagersplaat (Ouweneel 1992). Nadien nam het aantal pleisterende Visarenden verder toe en werd de totale verblijfsduur langer (Tabel 1). Op weinig plaatsen in Nederland kunnen wij in de nazomer zo vast rekenen op Visarenden als op de Ventjagersplaat. Voor Staatsbosbeheer lag de naam van de in 1995 geplaatste riantekijkhut dan ook al bij voorbaat vast: 'De Visarend'. En niet ten onrechte, hebben velen sindsdien ervaren.

Tabel 1. Aantal dagen waarop Visarenden op de Ventjagersplaten werden gezien, aantal waargenomen exemplaren, maximum aantal vogels op één dag, periode waarbinnen het maximum viel en de verblijfsduur van Visarenden in najaar 1984-98. *Number of days during which Ospreys were sighted, number of individuals observed, maximal number of birds seen on a single day, period during which maximal was scored and length of stay on the Ventjagersplaat in late summer 1984-98.*

Jaar <i>Year</i>	Dagen <i>Days</i>	Exemplaren <i>Individuals</i>	Maximum (ex.) <i>Maximum (ind.)</i>	Maximum (periode) <i>Maximum (period)</i>	Verblijfsduur <i>Length of stay</i>
1984	7	10	2	2/9 & 27-29/9	8/8-29/9
1985	6	7	2	14/9	17/8-14/9
1986	4	4	1	-	24/8-14/9
1987	4	7	3	5/9	22/8-26/9
1988	8	10	2	10-11/9	13/8-11/9
1989	8	9	2	3/9	12/8-1/10
1990	5	6	2	25/8	25/8-16/9
1991	11	20	3	31/8-8/9	24/7-8/9
1992	5	10	3	10/9	25/7-19/9
1993	7	8	2	11/9	7/8-18/9
1994	10	14	3	3/9	2/8-2/10
1995	9	19	4	29/8	10/8-23/9
1996	11	18	4	24/8	30/7-29/9
1997	8	11	3	16/8	27/7-27/9
1998	11	14	3	10/9	18/7-19/9

De lokale omstandigheden zijn gunstig. Het gebied bestaat uit een grootschalig stelsel van slikken en deels zeer ondiepe wateren. Een strekdam scheidt de plaat van het 's zomers druk bevaren Haringvliet. En er is een doorvaartverbod, zodat rust is verzekerd. Verspreid over de plaat en in het water staan lage palen en bakens, waarop de vogels plegen te rusten. Ook rusten ze vaak op de lange strekdammen of in wilgen die zich op die dammen hebben ontwikkeld. Direct ten zuiden van de Ventjagersplaat, aan de andere zijde van de drukke verbindingdam met Overflakkee, liggen de Hellegatsplaten. Hier overheen loopt een hoogspanningsleiding. Regelmatig nemen Visarenden plaats op de toppen van de masten of op de hoge dwarsliggers. Waargenomen is dat op de plaat pleisterende Visarenden 's avonds naar het oosten afvliegen richting Hollandsch Diep. Mogelijk overnachten deze vogels daar in grienden.

Foto. Visarend in vlucht, Twiske, 13 mei 1998 (Nirk Zijlmans). *Osprey, Twiske, 13 May 1998.*

Incidenteel jagen de Visarenden buiten het gebied, op het Hollandsch Diep of Krammer-Volkerak. Voornamelijk wordt gejaagd op de Ventjagersplaat, waar de visrijkdom groot is en de geringe diepte een gunstige factor vormt voor succes. Van de drie op 16 augustus 1997 jagende Visarenden, boekten twee vogels bij hun eerste stootduik succes, in beide gevallen werd een Brasem *Abramis brama* bemachtigd. Deze vissoort is hier talrijk.

Rijkswaterstaat is voornemens om via het permanent openen van de Haringvlietsluizen het tij terug te brengen in het Haringvliet (van Rooij *et al.* 1997). Het valt nog niet te overzien of deze poging om iets van de dynamiek van voor 1970 terug te brengen, gevolgen zal hebben voor de huidige kennelijk voor Visarenden attractieve structuur van de Ventjagersplaat. Belendend aan de Ventjagersplaat ligt Tiengemeten, het eiland dat Natuurmonumenten gaat 'teruggeven aan de natuur'. Nu het de Visarend in delen van Europa voor de wind gaat, doet Natuurmonumenten er goed aan bij de inrichting van Tiengemeten er rekening mee te houden dat de soort als broedvogel in de volgende eeuw Nederland zou kunnen bereiken.

Summary: Observations of Ospreys *Pandion haliaetus* on the Ventjagersplaat during the autumn migration in 1984-98.

The Ventjagersplaat is an important stop-over site for Ospreys in late summer. It is a vast area of shallow fresh water and mudflats, situated in the Haringvliet in the southwestern Netherlands. Up to four Ospreys were present simultaneously from late July till early October (Table 1). Birds often perch on poles in the water, on dams or on pylons of power lines in the immediate vicinity. Fish, especially Bream *Abramis brama*, is numerous on the Ventjagersplaat.

Literatuur

Ouweneel G.L. 1992. Visarenden *Pandion haliaetus* op de Ventjagersplaat. *Limosa* 65: 125-126.

van Rooy S.A.M., Lofvers E., Paalvast P. & Posthoorn R. 1997. Ruimte voor estuariene ecotopen. RIZA rapport 97.096. Ministerie van Verkeer en Waterstaat.

Saurola P. & Sablevicius B. 1997. Osprey. In: Hagemeyer E.J.M. & Blair M.J. (eds.), *The EBCC Atlas of European Breeding Birds: Their Abundance and Distribution*, pp. 176-177. Poyser, London.

Tucker, G.M. & Heath M.F. 1994. *Birds in Europe: their conservation status*. BirdLife International, Cambridge.

Adres: Lijster 17, 3299 BT Maasdam.

Foto: Adulte Visarend op Ventjagersplaat, 11 september 1996 (Martijn de Jonge). *Adult Osprey at Ventjagersplaat, 11 September 1996.*